

שארית מנחם

אמרות טהורות, דיבורים קדושים, ערבים ומתוקים, בדרך פרד"ם
מאת כ"ק אדמו"ר הגה"ק רבי מנחם מענדיל מווישיװא זי"ע

חג הסוכות

יוצא לאור ע"י

מכון

ברכת נפתלי

להוצאת ספרי רבו"ק זצלה"ה

ע"ש הרה"צ רבי נפתלי צבי בן כ"ק

אדמו"ר רבי ברוך זצ"ל מווישיװא

מאנסי נ"י

אפשר ע"י ענוה ואז נזכה לברחמין הרבים רחם עלינו ר"ת ערב"ה, ברחמיו המרובים יקים לנו סוכת דוד הנופלת ר"ת הד"ס, כמבואר בתורת חיים, גם הדם הוא לריח ורומז למשיח כמש"נ (ישעי"א ג') ויצא חומר מוגזע ישי וגו' ונחה עליו רוח ה' וגו' והריחו ביראת ה', (עי' בני").

ידוע שעניי הכבוד בחינת סוכה היא צלא דמהימנותא שהקב"ה מגן ומחסה לישראל והאירו לישראל לנחותם הדרך, כמש"כ בקרא וה' הולך לפניכם בעמוד ענן לנחותם הדרך, וקדושת סוכה צילא דמהימנותא היא זכר לעניי הכבוד ומביא לאמונה שלימה שבזכות האמונה נגאלו ועתידיים להגאל (ילקוט שמעוני פר' בשלה), וזה יש לרמוז בפסוק היום אתם יוצאים בחודש האביב"ב (שמות י"ג ד') שהוא נוטריקון של ברוך הגבר אשר יבטח בה' (ירמ' י"ז ז') להסתופף בצילא דמהימנותא ע"י בסוכות הושבתי את בני ישראל שג"כ ר"ת האביב"ב, ובזכות האמונה נזכה לגאולה שלימה העתידה שנאמר בה והי' ה' לאור עולם (ישעי"א כ"ג) ע"כ האביב"ב ר"ת בני ישראל היה אור במושבותם (שמות י"ג א') וגם בונה ברחמיו ירושלים אמן.

בש"ע הל' סוכה (סי' תרח"ם סע"א) **אתרוג היבש פסול** ושעוור היבשות כשאנו מוציא שום ליחה ויבדוק על ידי שיעבור בו מחט ובו חוט ואם יש בו ליחה יראה בחוט, (ובסעיף ז') ניטל דדו והוא הראש הקטן ששושנתו בו פסול וכו' וכל זה דוקא בניטלה וכו'. איתא במדר' (ויקרא ל' י"א) ובתיקונים שאתרוג דמאי לליבא ורומז על הלב, ואולי משו"ה כתוב הדר רק גביו ומשום הכי על פי הלכה אם הוא יבש שאין בו שום לחלוחית פסול, דהיינו כיון שאין בו בלבו לחלוחית של מצוה פסול הוא, ועל כן אמרו הסימן לבדוק על ידי שיעביר בו מחט שהוא דברי כבושין מטעם יש בוטה כמדקרות חרב (משלי י"ד י"ח) ובו חוט כחוט השני שפתותיך (שה"ש ד' ג') ואזי יהי' ניכר אם יש בו שום לחלוחית, ויען שצריך להיות יוגבה לבו בדרכי ה' ושם הענוה פסולה בתכלית משו"ה אם ניטל הדד ממנו והוא הראש הקטן

ולקחתם לכם ביום הראשון וגו' ושמחתם לפני ה' אלהיכם. במדרש (מובא בטור או"ח הל' ר"ה סי' תקפ"א) ראשון לחשבון עוונות, ועיין בט"ז (שם) שהאריך לפרש דברי המדרש, ויש לומר בד"ז דהנה כתיב (איוב ד' י"ז) האנוש מאלוה יצדק אם מעשהו יטהר גבר, ופירשנו דהנה יש להמליץ על חטאותינו אם אדם הראשון יציר כפיו של הקב"ה חטא ומה יענו ילודי אשה, וזה שאמר הכתוב האנוש מאלוה, ר"ל יציר כפיו יצדק וכי ניצול הוא מחטא, ומכל שכן אם מעשהו שנוולדו ממנו יטהר גבר. ומשום הכי בראשון לחג הסוכות שהוא יום שמחתנו, אשר לכאורה קשה מאד לאדם שמלא עוונות ופשעים לשמוח, צוותה התורה שיקח אתרוג שלחד מ"ד (בב"ר פט"ו ה' וביק"ר פכ"ז) עץ שאכל אדם הראשון אתרוג היה, ועי"ז יוכל להתנצל ולשמוח את עצמו, וע"י שמחה עם לב נשבר יעשה תשובה, וילמד מאדם הראשון שעשה תשובה, כדאיתא במד"ר פר' בראשית (כ"ב כ"ח), וזהו שאמרו חז"ל ולקחתם לכם ביום הראשון ראשון לחשבון העוונות, היינו חטא אדם הראשון שהיה חטא הראשון בעולם העשיה וע"י לקיחת האתרוג יוכל לקיים ושמחתם לפני ה' אלהיכם תשובה ע"י שמחה ויתהפכו הזדונות לזכויות

בסוכות תשבו שבעת ימים. נודע מספה"ק שהסוכה רומזת על דירת ארעי של עוה"ז ושפלות האדם, ע"כ בסכ"ה ר"ת (קהלת ז' ב') באשר הוא סוף כל האדם, וכשמתבוננים בזה אז עיקר הבקשה הוא התיקון השלם והגאולה ע"י אליהו התשבי, תשב"י ר"ת בסוכות תשבו שבעת ימים. והנה מדת הענוה מקרבת הגאולה כמאמרם ז"ל (סנהדרין צ"ח ע"א) אין בן דוד בא עד שיכלו גסי הרוח, וכמו כן ביאת המשיח הוא בחי' עני ורוכב על החמור, כידוע כי עני יש לו לב נשבר ורוכב ומכניע החומר, וגם ד' המינים רומזים על התקרבות הגאולה ע"י ענוה, כי אתר"ג בלי ו' הר"ת אל תבואני רגל גאווה (תהלים ל"ו י"ב) כמבואר בספה"ק ולול"ב ר"ת וטהר לבנו לעבדך באמת ולעבדך באמת

ששונתו בו בחי' ראש וגאווה ב"קטן" הרומז לענוה פסול.

מצות סוכה רומז לאחדות. ע"ד אמרם ז"ל (סוכה כ"ז) כל האזרח בישראל ישבו בסוכת מכאן שראוים, כל ישראל לשבת בסוכה אחת ומשום הכי ינסה הקב"ה לעתיד לבוא את אומות העולם במצוה קלה שסוכה שמה על טענתם תנה לנו מראש ונעשנה (עי' ע"ז ג' ע"א) כי מכיון שמצוה זו רומז לאחדות אין אומות העולם שייכים לה. והנה כל זה כשמתנהגים כישראל ואז כל ישראל חברים, אבל לא יתחבר עם רשעים, וכידוע מש"כ החיד"א בספרו ראש דוד בשם החסיד ר' יהודה תאבילי (הובאו דבריו בבני יששכר לח' תשרי מאמר י') ליתן טעם לשבח מדוע עושים זכר לענני הכבוד דוקא ולא למן ובאר, שענני הכבוד היו רק לישראל מיוחדים בטובה, כי הערב רב הענן פלט אותם, לא כן מן ובאר שגם הערב רב נהנו מהם, עיי"ש. וממילא עי"ז אנו לומדין שאין להתחבר לרשעים, וזה כונת המסורה ויודע ב' במסורה בוקר ויודע ה' את אשר לו (במדבר ט"ז ה') וידע בהם את אנשי סוכות (שופטים ח' ט"ז) בוקר ויודע ה' את אשר לו ואת הקדוש דייקא הקריב אליו ולהתחבר רק עם יראי ה' ולומדים אנו זאת מסוכות הרומז לענני הכבוד כנ"ל שלא קלטו את הערב רב וזהו שמביא המסורה ויודע בהם את אנשי סוכות.

וידע בהם אנשי סוכות (שופטים ח' ט"ז). ובמסורה תרי, דין ואידך וידע ה' את אשר לו ואת הקדוש והקריב אליו (במדבר ט"ז ה') ואפשר לפרש המסורה עפ"י המובא בבב"י (מאמרי חודש תשרי מאמר י' אות א') בשם זקני הק' הר"פ מקאריץ זי"ע ועכ"א אשר סוכה מלשון סוכה ברוה"ק שמשם שואבים רוח"ק וממילא משיגין קצת מגדלות הבורא ית', ואולי זה כונת המסורה ויודע ה' את אשר לו, ר"ל הכח והממשלה, שהוא להקב"ה, והשגה זו הוא ע"י סוכה, וזש"א ויודע בהם אנשי סוכות, דע"י מצות סוכה שמשם שואבים רוח"ק, בא לידי השגה בגדלות הבורא. והנה כאשר יגיע האדם להשגה בגדלות הבורא, וודאי מואס בתענוגי הגוף וכל עניני העוה"ז טפלים הם אצלו, ושם כל מעיניו לתקון נפשו לחזות בנועם ה'. וזה שמצינו ביעקב אבינו ע"ה (בראשית לג י"ז) בפסוק ויעקב נסע סכתו ויבן לו בית ולמקנהו עשה סכת, פי' כאשר יעקב נסע סכותו אז הגיע לידי השגה כנ"ל והבין שהעוה"ז אינו העיקר, ע"כ ויבן לו לנפשו בית קבוע, ולמקנהו רמז לצרכי גופו עשה סכת דירת עראי כדאיתא בת"מ, ומשו"ה כתיב סכת חסר, וזה שמסיים הפסוק, על כן קרא שם המקום סוכות, שם "המקום" ר"ל ית"ש שהוא מקומו של עולם, ע"י סוכות כנ"ל, והנה האדם שזוכה לעשות להגשמות עראי, אינו חסר כלום. וזה מרומז בהמשך הפסוקים ויבוא יעקב שלם, ודרשו חז"ל (שבת לג ע"ב) מובא ברש"י שלם בגופו ובממונו וכש"כ בתורתו, ויצב שם מזבח ויקרא בשם השי"ת.

והנה כנסת ישראל מבקשת ישקני מנשיקות פיהו כי טובים דודיק מיין (שה"ש א' ב'), ולפמש"כ י"ל דע"י הסוכה שמשיגין על ידה לנשיקות פיהו שהוא רוח הקודש, נזכה לבי טובים דודיק מיין, עריבות ומתיקות, וכדרשת חז"ל (ע"ז ל"ה ע"א), ובאמת זה סוד החיבוק מטעם וימינו תחבקני שמביא לנשיקה כידוע ליו"ח. וזש"א דהמע"ה (תהלים ק"מ ח') ה' אלהים עוז ישועתי, וע"י מה השגתי זאת, ע"ז אמר סכותה לראשי כמו ביום "נשק" ואזי נודעתי כי טובים דודיק. וזש"ה (שם כ"ז ד') לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו, וזוכין לזה ע"י כי יצפנני בסוכו.

ולקחתם לכם ביום הראשון וגו' ושמחתם לפני ה' אלהיכם. במדרש (מובא בטור או"ח הל' ר"ה סי' תקפ"א) ראשון לחשבון עוונות, ועיין בט"ז (שם) שהאריך לפרש דברי המדרש, ויש לומר בד"ז דהנה כתיב (איוב ד' י"ז) האנוש מאלוה יצדק אם מעשהו יטהר גבר, ופירשנו דהנה יש להמליץ על חטאותינו אם אדם הראשון יציר כפיו של הקב"ה חטא ומה יענו ילודי אשה, וזה שאמר הכתוב האנוש מאלוה, ר"ל יציר כפיו יצדק וכי ניצול הוא מחטא, ומכל שכן אם מעושהו שולדו ממנו יטהר גבר. ומשום הכי בראשון לחג הסוכות שהוא יום שמחתנו, אשר לכאורה קשה מאד לאדם שמלא עוונות ופשעים לשמוח, צוותה התורה שיקח אתרוג שלחך מ"ד (בב"ר פט"ו ח') וביק"ר פכ"ז) עץ שאכל אדם הראשון אתרוג היה, ועי"ז יוכל להתנצל ולשמוח את עצמו, וע"י שמחה עם לב נשבר יעשה תשובה, וילמד מאדם הראשון שעשה תשובה, כדאיתא במד"ר פר' בראשית (כ"ב כ"ח), וזהו שאמרו חז"ל ולקחתם לכם ביום הראשון ראשון לחשבון העוונות, היינו חטא אדם הראשון שהיה חטא הראשון בעולם העשיה וע"י לקיחת האתרוג יוכל לקיים ושמחתם לפני ה' אלהיכם תשובה ע"י שמחה ויתהפכו הזדונות לזכויות.

הושענות

הושענא נפש מבהלה. בהל"ה ר"ת של השביעי במרומים הרוני לענה (איכה ג' ט"ו) הנאמר בחורבן הבית ומבקשים להושע מכך ולזכות לבנין המקוה בב"א.

אום אני חומה ברה כחמה וכו' דמתה לתמר ההרוגה עליך ונחשבת כצאן טבחיה זריו' בין מבעי' חבוקה ודבוקה כך טוענת עולך יחודה ליחדך כבושה בגולה לומדת יראתך. יש לומר בדרך זה דהנה ידוע שאלת המין לר' יהושע בן קרחה (במדרש רבה ויקרא פ"ד סי' ו') שצריכים אנו ח"ו לילך אחרי האומות העולם שהם הרוב ובתורתכם כתוב אחרי רבים להטות והתירוצו על זה איתא בספרים הקדושים שכלל ישראל יש להם דין קבוע וקיימ"ל דכל קבוע כמחצה על מחצה דמי (עי' ריש פ"ק דפסחים, ובשו"ע יו"ד סימן ק"ט), וכל זה שייך לומר בזמן

הבית שהיינו קבועים בארצנו הקדושה אבל לאחר שבעונותינו הרבים נתפורנו בין העמים ואין לנו קבועים רק גולה מדחי אל דחי לא שייך תירוץ הנ"ל ומה יש לנו לומר, והנה גם התירוץ השני שכ' בספח"ק שאנו בנים למקום ובן חשוב הוא ודבר חשוב אפי' באלף לא בטל (עי' זבחים ע"ב), לא שייך בגלותינו, שהרי מפני חטאינו גלינו מארצנו ונתרחקנו מעל אדמתנו, ובאין עושין רצונו של מקום נקראים עבדים ולא בנים ואינו דבר חשוב. ויש לומר כיון שעל כל פנים אנחנו דבוקים בהש"ת חשובו של עולם גם לנו יש דין דבר חשוב שאינו בטל, וידוע שעיקר הדביקות הוא בשעת תורה ותפלה, והראי' ע"ז ממה שהקב"ה שומע תפלת עמו "ישראל" ברחמים, וכמו שאמר הרמב"ם ז"ל שההשגחה הוא סיבת הדביקות ועל כרחו שאנחנו דבוקים בו.

וזה שאמר המן ישנו עם אחד מפורד ומפורד בין העמים וגו', ישנו עם אחד מיעוט בעולם, ואם תאמר קבוע ומטעם זה אינם בטלים, מפורד ומפורד בין העמים ובטל קביעותם ואם תאמר שהם בנים וחשובים הם ומטעם זה אינם בטלים ואת דתי המלך מלכו של עולם אינם עושים ובטל ח"ו חשיבותם, ולזה צותה אסתר (ד' ט"ז) לך כנוס את כל היהודים ויעסקו בתשובה ותפלה ויתדבקו להש"ת והדרי לחשיבותם ולא יבטלו.

וזה שאומרים בהושענות אום אני חומה וכו' דמותה לתמר ההרוגה עליך ונחשבת כצאן טבחה, היינו שמוסרים נפשם על קדושת השם שלא לעשות כמעשיהם, ואם תאמר הלא הם הרבים ואין לתרץ מטעם קבוע כיון שזרויה בין מכעיסיה ואין כאן קביעות גדולין מדחי אל דחי, על זה אמר חבוקה ודבוקה בך וממילא יש לנו דין דבר חשוב דאינו בטל, ואם תאמר במה אנו דבוקים בהש"ת יותר מהם על זה אמר טוענת עולך "יחידה" ליחודך והש"ת שומע תפילת עמו ישראל ברחמים כנ"ל, ומשום הכי אפי' כבושה בגולה שאין לומר דין קבוע מ"מ לומדת יראתך בלבד ובחוקותיהם אין הם הולכים.

וזה מרומז בקרא (תהלים ג') רבים אומרים לנפשי אין ישועתה לו באלהים סלה ואתה ה' מגן בעדי ומרים ראשי וגו', רבים האומות העולם אומרים "לנפשי" לשון יחיד מיעוטא דמיעוטא וממילא ח"ו אין ישועתה לו, ובאמת ואתה ה' מגן בעדי ע"י "כבודי" שאתה כבודנו ואנו קרובים ודבקים בך, ועי"ז ומרים ראשי הרמת ראשנו להיות דבר חשוב, והראי' קולי אל ה' אקרא ויענני מטעם שאנו דבוקים בהש"ת וכנ"ל בשם הרמב"ם ואין אנו בטילים, ותקוותינו חזקה שיגאלנו מהר קדשו סלה במהרה בימינו.

שמיני עצרת

ביום השמיני מקרא קדש יהיה לכם והקרבתם אשה לה'. י"ל עפ"י דברי ההפלאה ז"ל על הגמ' במס' תענית (כ"ה ע"א) דמשמיה תרתי לא עבדית, ומשו"ה כשאדם שואל צרכיו ויש בהם הרבה בקשות בני חיי ומוזני וכדומה. איך יתקבל תפלתו, אבל אם כוונתו בכ"ז למען שיהיה לו הרחבת הדעת לעבוד את השי"ת, אזי כולה בקשה אחת היא הרחבת הדעת ונתמלא בשלימות, וז"ש דוד המלך ע"ה (תהלים כ"ז ד') "אחת" שאלתי מאת ה' וגו' שבת בבית ה' כל ימי חיי וגו', פי' אע"פ שאני מבקש דברים הרבה, מ"מ הוא רק "אחת" שאלתי, כי אותה אבקש למען שבת בבית ה' כל ימי חיי לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו, עד כאן תורף דבריו.

ועפ"י י"ל הפסוק מקרא קודש יהיה לכם והקרבתם אשה לה' הוא ר"ת אלו"ל, שאף שעיקר תפילתנו הוא מקרא קודש על הרוחניות, מכל מקום יהיה גם "לכם" כל צרכיכם הגשמיים, כי והקרבתם אשה לה', שהגשמיים ההרחבת הדעת הם צורך להתקרבות לה' לעבודתו ית'. וזה שאמר הכתוב (דברים ל' י"ב) מי יעלה לנו השמימה, ר"ל מי יעלה "לנו" ע"ד לכם לכל צרכיכם הגשמיים, השמימה לצורך גבוה לצורך רוחניות. ולזה אמר יוסף (בראשית מ"ה ז') וישלחנו אלהים לפניכם לשום לכם, הרומז על גשמיים "לכם" לכל צרכיכם (ביצה כ"ח ע"ב), והוא ג"כ ר"ת אלו"ל, שאז מותר להתפלל עם על גשמיים כנ"ל.

ולקחתם לכם ביום הראשון. ובמדרש ראשון לחשבון עוונות, אפשר לומר עפ"י מה שפרשתי הפ' (שמות ל"ב י') ועתה הניחה לי ויחר אפי' וגו', למה ה' יחרה אפך בעמך אשר הוצאת מארץ מצרים בכח גדול וגו', בהקדים דברי האלשיך עה"פ (שם שם י"ד) וינחם ה' על הרעה אשר דיבר לעשות לעמו, שכעסו של הקב"ה שככה במה שדיבר לעשות לעמו עי"ש, ברם ידוע שיש מקטרג שנקרא "אף" (עיין מדרש שו"ט מזמור ז'), וכנראה שאת המחבל הנקרא אף לא יכול להשתיק בזה, ולזה אמר הקב"ה ועתה, הניחה לי, אפילו תפעול אצלי שאמחול להם, אבל ויחר "אפי" בהם, דהמקטרג "אף" אינו מתרצה בזה, אבל באמת אין טענתו טענה דכיון שהקב"ה הציל את ישראל מזוטו של ים הרי הם שלו, (עיין שו"ע חו"מ סי' נט"ר סע"ז), ע"כ אמר משרע"ה למה ה' יחרה "אפך" בעמך, אשר הוצאת מארץ מצרים בכח גדול וביד חזקה, למעלה מן המזל, והרי הם שלך כנ"ל. ועפ"י יובן המדרש ראשון לחשבון עוונות, דהנה בסוכות שנוטלים ד' מינים המורים שאנו למעלה מהמזלות, (כמבואר בבני יששכר מאמרי חודש תשרי י' אות י"ה) הוא ראשון לחשבון עוונות, פי' שמוכירים העוונות ואינם יראים מהמקטרג, כיון שאנו למעלה מהמזל ורק של הקב"ה לבד, כתפלת משה שנתקבלה ומתודים ומודה ועוזב ירוחם.

בגמ' ר"ה (ד' ע"ב) שמיני רגל בפני עצמו לענין פז"ר קש"ב.

לר"ה. ונ"ל דהנה הר"ן בר"ה שם חידש דבמקום שאין הכל טרודים לא גזרו על שמא יעבירו עיי"ש גבי מילה, ולכאורה תיקשה לפי זה הלא שופר ולולב הם מצות עשה שהזמן גרמא ומן הדין נשים פטורות והמה יזכרו שלא להעביר ד' אמות ברשות הרבים, רק הדבר נכון מטעם כל כבודה בת מלך פנימה ואין דרכה להיות ברשות הרבים [עיי' יבמות ע"ז ע"ב] ועי' נזיר דף י"ב ע"א דחשבו מהאי טעמא אשה דלא ניידא ועיין רש"י שם משום דכל כבודה בת מלך פנימה, וכ"ז שייך בהעברת ד' אמות ברשות הרבים משא"כ בהוצאה מרשות היחיד לרשה"ר יזכירו אותם כיון דאינה טרודה.

ואולי מהאי טעמא כתב הרמב"ם בהלכות שופר (פ"ב ה"ג) וזה"ל ולמה אין תוקעין בשבת גזירה שמא יטלנו בידו ויוליכנו למי שיתקע לו ויעבירו ד' אמות ברשות הרבים או יוציאו מרשות לרשות, והיינו משום שכ' הרמב"ם (בהלכות תשובה פ"ג ה"ד) דטעם השופר הוא לעורר בתשובה וכמא"כ עורו ישנים מתרדמתכם. בוודאי יחמירו גם הנשים על עצמן אעפ"י שאינם מחויבין כיון דבתשובה גם הם חייבין וממילא יהיו טרודים ושייך גם שמא יוציאנו מרשות לרשות משא"כ בלולב דלא שייך דיחמירו על עצמן ע"כ כתב הרמב"ם בהלכות לולב (פ"ז הלכה י"ג) אינו נוטל בשבת שמא יוליכנו בידו ד' אמות ברשות הרבים, ואינו מזכיר הטעם דשמא יוציאנו, דטעם זה לא שייך כאן שהנשים יזכירו אותם.

והנה עוד יש לומר למה הרמב"ם משמיט גבי לולב הטעם השני לשבח דהנה הפירוש הפשוט של שמא יעבירו הוא שישכח ולא אדעת' וממילא לא שייך שמא יוציאנו מרשות היחיד לרשות הרבים כיון דאית ל' הכירא ע"י מחיצות עי' תוס' ר"ה דף כ"ט ע"ב ד"ה שמא, אבל אם נימא דהפי' של שמא יעבירו הוא שישבור שמות לרשות כן לא שייך [לתרץ דלא חיישינן שמא יוציאנו מרשות לרשות משום] דאית ל' היכרא דכיון דאומר מותר ומכוון לעשותה הנה טעותו רק י"ל שסובר דעשה דשופר דוחה ל"ת דשבת והגם דבשבת איכא גם עשה דשבתון יסבור דכיון דהוצאה מלאכה גרועה הוא ואינה נכלל בלאו דלא תעשה מלאכה עי' שבת צ"ו ועירובין י"ז ממילא אין בו עשה דשבתון עי' רשב"א יבמות דף ו' אבל קשה הא לא הוי בעידנא דמעקר לאו מקיים וכמ"ש הר"ן בר"ה שם [והגם דבנימוקי יוסף ב"מ דף ל' ע"א גבי השבת אבידה משמע דהוי בעידנא מ"מ כבר יצאו המפרשים לחלק דשם אי אפשר לקיים בזה השבת אבידה בלתי דחיית הלא תעשה וגם ההכשר הוי מצוה, ומפורש יוצא כן מדברי רש"י יבמות ו' גבי הכשר מצוה ועי' כתב סופר או"ח סימן ע"א ובתשו' נודע ביהודא תניא חלק אה"ע סימן קמ"א מה שאין כן בנידון דידן דאפשר לו לקיים מצות תקיעת שופר בשופר של בקי דלא בעינן לכם אפשר דגם

נוטריקון פייס לעצמו ואין קרב לפי סדר המשמרות שהקריבו בחג, זמן שהחיינו, רגל בפני עצמו, קרבן שאין קרבנו שוה לימי הסוכות, שיר שאין שירו שוה לשאר ימי החג, ברכה שמרכין לתפילת חיי המלך. נשאלתי למה נתנו חכמינו ז"ל הסימן של שמיני עצרת "פזר קשב" הלא הקו"ף שרומז על הקרבן הוה ל' להסמיק להפ' שרומז על הפייס ושניהם לא הוי רק בזמן הבית משא"כ השאר שייכים גם בזמן הזה, וי"ל דאחר כל העבודות של הימים הנוראים והיו"ט צריכין אנו לידע שאין בנו שום זכות ורק בדרך צדקה בקשתינו שהשי"ת ימלא משאלותינו, ולזה אנו קוראים בתורה בשמיני עצרת וכי תשלחנו חפשי מעמך שהר"ת הוא חות"ם, שהוא שמע"צ, כנאמר בשם הק' בעל צמח צדיק זי"ע ועב"א, אזי לא תשלחנו ריקם, שלא ישלחנו הקב"ה ריקם ויקיים העניק תעניק לו מצאנך וכו', והשי"ת שומר התורה כדאי' במד"ר עה"פ ושמרתם את משמרת' שאני שומר ובודאי יתן לנו הענקה, וזה שאמרו שמיני עצרת רגל בפני עצמו, שאינו סוף כל הרגלים רק חדש שעדיין לא עשינו כלום לענין שנדע "פזר" "קשב", שהשי"ת יפזר השפעות טובות לפנים משורת הדין, וכדאיתא בזה"ק פר' נח (דף ס"ז) מה עצרת כנישו כל מה דכניסו מברכאין עילאין לא ינקין מיני' עמין אחרנין בר מישאל בלחודוהי והיינו עצרת תהי' לכם ולא לשאר עמין עיי"ש, ויקשיב לקול תפלתנו בתוך כלל ישראל אמן, ועל כן נתנו הסימן פז"ר קש"ב.

בגמ' תענית (ד' ע"א) כנסת ישראל ויבוא כגשם לנו, אמר לה הקב"ה בתי את שואלת וכו' אני אהיה לך דבר המתבקש לעולם שנאמר ואהיה כטל לישראל. אפשר לומר דבקשת כנסת ישראל ויבוא כגשם לנו, היינו בשמע"צ זמן תפילת גשם יהיה לנו לעשות את בקשתינו ע"י תשובה שאנו עושים, והקב"ה משיב אהיה כטל לישראל, ט"ל וישראל"ל עולים מס' שופ"ר, שאהיה לישראל תיכף בר"ה למחול עוונותיהם ולעשות את בקשותיהם, ואמר לה הקב"ה בתי את שואלת בשמע"צ שאז רק יחידי סגולה מכירים ויודעים גדולתו ועושים תשובה, אני אהיה לך דבר המתבקש לעולם, בר"ה, עת הכל עושים תשובה ומתבקשים וכו"ל.

סוגיה דשמא יעבירו (שבת תשובה תרפ"ג)

בגמ' ר"ה דף כ"ט ע"ב אמר רבה הכל חייבין בתקיעת שופר ואין הכל בקיאים בתקיעת שופר גזירה שמא יטלנו בידו וילך אצל הבקי ללמוד ויעבירו ד' אמות ברשות הרבים והיינו טעמא דלולב והיינו טעמא דמגילה ובתוס' שם ד"ה שמא וכן בסוכה מ"ג ע"א הקשו מדוע נקט רבה שמא יעבירו ד' אמות ולא נקט שמא יעבירו ד' אמות ולא נקט שמא יוציאנו מרה"י

הנימוק"י מודה דלא הוי בעידנא ואפשר לומר דבזה אי ההכשר לדבר הוי כדבר או לא פליגי ר' פדת ותנא דבי אליהו בשבת דף י"ג (גבי נדה הוא בבגדו והיא בבגדה עיי"ש) והלכה כתנא דבי אליהו כמבואר ברמב"ם פ"א מהל' איסורי ביאה הלכה י"ח וממילא הוי הכשר כגוף הדבר מ"מ יש לחלק בין הכשר מצוה להכשר עבירה, מטעם משמרת למשמרתי ויש להאריך ואין כאן מקומו] אך כבר נודע שיטת התוס' מס' פסחים דף נ"ט ע"א דבעשה דחמור לא בעינן בעידנא, ואע"פ שאין בו כרת עי' בס' גינת וורדים לבעל הפרמ"ג סוף כלל ט' והגם דהתוס' לא כתבו רק לדחות לעשה הקל אבל לא לל"ת וכדמות ראי' ע"ז, מתוס' זבחים דף ל"ג ע"א ד"ה א"ל דמחלק בין עשה שיש בו כרת ובין עשה דחמור ודלא כתוס' נזיר דף נ"ח ע"א ד"ה אבל, אבל כבר מפורש יוצא מפ"י המגן אברהם סי' תמ"ו סק"א בשם הר"ת דבעשה דרבים לא בעינן בעידנא, ועי' בייעיר אוזן מהחיד"א מערכת האלף וי"ל ואכ"מ ומפורש שם במג"א דדוקא שופר הוי עשה דרבים דאחד מוציא חבירו ולא לולב ואולי כיון דלזכרון אתי וכלפנים דמי כבש"ס ר"ה דף כ"ו ע"א וחמור ולא בעינן בעידנא, וממילא לא שייך היכרא דמחיצות כיון שחושב שמותר כנ"ל ומשום הכי כתב הרמב"ם גם שמא יוציאנו מרשות לרשות מה שאין כן בלולב דבעינן בעידנא ואין לטעות רק לשכוח והמחיצות יזכרנו ולא שייך רק שמא יעבירנו ומיושב ומדויק לשונו הזהב של הרמב"ם ז"ל.